

Chráněná příroda Oderska

Uplynul nějaký čas od poslední naší informace o přírodních zajímavostech na Odersku. Pro účely tohoto článku za Odersko považujeme území v územní působnosti pověřeného Městského úřadu Odry = města Oder, městyse Spálova a obcí Vražné, Mankovice, Jakubčovice n. O., Heřmánky, Heřmanice u Oder a Luboměře včetně jejich místních částí.

Geomorfologicky patří Odersko k následujícím jednotkám. Obce Mankovice a Vražné s Hynčicemi a Emauzy patří k systému Alpsko-himalájskému, do provincie Západní Karpaty, do subprovincie Vněkarpatské sníženiny, k oblasti Západní vněkarpatské sníženiny, k celku Moravská brána a k podcelku Oderská brána, která se dále dělí na tyto okrsky: Oderská niva (Mankovice), Klimkovická pahorkatina (část Mankovic a pole k Suchdolu n. O.), Bartošovická pahorkatina (spodní část Vražného) a Bělotínská pahorkatina (Vražné, Hynčice a Emauzy).

Ostatní sídla patří z hlediska geomorfologického k Hercynskému systému, do provincie Česká vysočina, do subprovincie Krkonošsko-jesenická soustava, do Jesenické oblasti, do celku Nízký Jeseník a do podcelku Vítkovská vrchovina. Vítkovská vrchovina se dále dělí na okrsky Oderská kotlina (Odry s Vítovkou, Loučky s Kolonkou a Jakubčovice n. O.), Tošovická vrchovina (Tošovice, Hvězdová a Pohoř), Heřmanická vrchovina (Heřmánky, Heřmanice u Oder s Věskou, Kamenka a Klokočůvek) Potštátská vrchovina (Veselí, Dvořisko, Dobešov, Luboměř s Heltinovem, Spálov).

Nejdůležitějším vodním tokem je řeka Odra pramenící pod Fidlovým kopcem (680 m n. m.) u Kozlova v nadmořské výšce asi 635 m n. m. a vlévající se do Baltského moře. Další významnější vodní toky Oderska jsou:

- levostranné přítoky řeky Odry = Čermná, Heřmanický potok, Vítovka, Zlatý a Luční potok,
- pravostranné přítoky řeky Odry = Něčínský potok, Suchá, Dobešovský, Stodolní a Vraženský potok,

- Hradečný potok (je levostranným přítokem říčky Luhy) a Kamenný potok (je pravostranným přítokem Husího potoka).

Nejvýznamnějšími vodními plochami jsou Oderské rybníky, skládající se z rybníků (od Oder k Mankovicím) Trněného, Travného, Emauzského, Vraženského a Cípu. Významnějšími vodními nádržemi jsou vodní nádrže Vítovka a Pod Emauzy.

Další popis krajinářsky a přírodně významných území a prvků vychází ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění (dále jen „zákon“):

Na Odersku k Vražnému a Mankovicím zasahuje **Chráněná krajinná oblast Poodří** (dále jen „CHKO Poodří“), která byla zřízena vyhláškou MŽP č. 155/1991 Sb. v platném znění (*hranice CHKO Poodří je v mapce označena číslem 1*). Její statut je dán ustanovením § 25 zákona, základní

ochranné podmínky stanovuje § 26 zákona a členění území CHKO upravuje § 27 zákona. CHKO Poodří na Odersko zasahuje na k. ú. Vražné u Oder a Mankovice, její území leží v nadmořské výšce 212 - 310 m n. m. a tvoří ji údolní niva řeky Odry se zvýšenými okraji říčních teras a terasových plošin. Má výměru 81,5 km². CHKO Poodří se stala v roce 1993 významným mokřadem Ramsarské konvence. Státní správu na úseku ochrany přírody a krajiny pro území CHKO podle § 78 zákona vykonává Správa CHKO Poodří, která sídlí ve Studénce na adrese ulice 2. května č. 1 (u zámku).

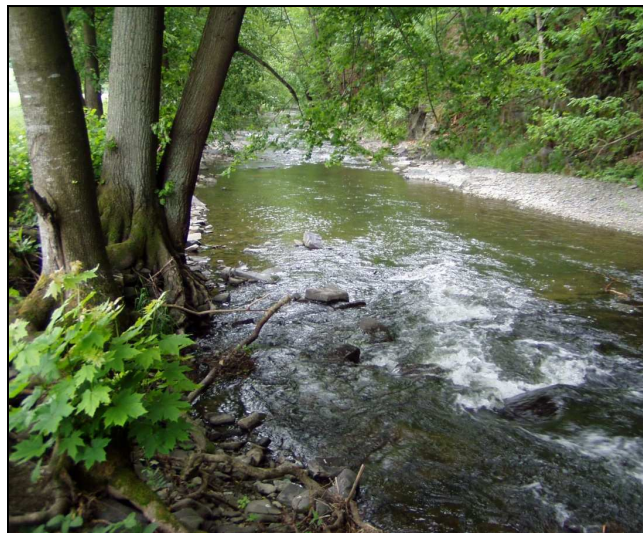

Většina území Oderska leží v **Přírodním parku Oderské vrchy**, který byl zřízen k ochraně krajinného rázu podle § 12 odst. 2 zákona obecně závaznou vyhláškou Okresního úřadu Nový Jičín č. 8/1994 (*hranice přírodního parku je v mapce označena číslem 2*). Tento přírodní park vznikl sloučením a rozšířením původních Přírodních parků „Horní Odra“, „Kletné“ a „Požaha“, které byly zřízeny jako oblasti klidu vyhláškou schválenou usnesením 16. plenárního zasedání Okresního národního výboru v Novém Jičíně dne 20.6.1980.

Ze soustavy ochrany přírody Natura 2000 se na Odersku vyskytují evropsky významné lokality (dále jen EVL) Poodří a Horní Odra a ptáčí oblast (dále jen PO) Poodří. Těsně sousedí PO Libavá. Statut EVL je dán ustanoveními § 45a – 45d zákona, statut PO pak § 45e zákona. Zajištění ochrany řeší § 45f – 45i zákona. K jednotlivým územím soustavy Natura 2000:

EVL Horní Odra (kód lokality CZ 0813810) byla vyhlášena Nařízením vlády č. 132/2005 Sb. v příloze č. 775 (*území EVL Horní Odra je v mapce označeno číslem 3*). Cílem ochrany je zachování optimálních podmínek pro zvláště chráněný druh ryby vranku obecnou. Jedná se o tok řeky Odry v úseku od soutoku s říčkou Budišovkou pod Hadinkou po jez v Jakubčovicích n. O. v k. ú. Klokočůvek, Spálov, Heřmánky nad Odrou, Jakubčovice n. O. ad. v nadmořské výšce

366 – 320 m n. m. a zahrnuje tok řeky Odry s jejími břehovými porosty. Ze zvláště chráněných druhů rostlin zde zastihnete měsíčníci vytrvalou a zvláště chráněných živočichů raka říčního, ledňáčka říčního a skorce vodního. Tato EVL má výměru 9,429 ha a její cílová kategorie ochrany je navrhována jako přírodní památka.

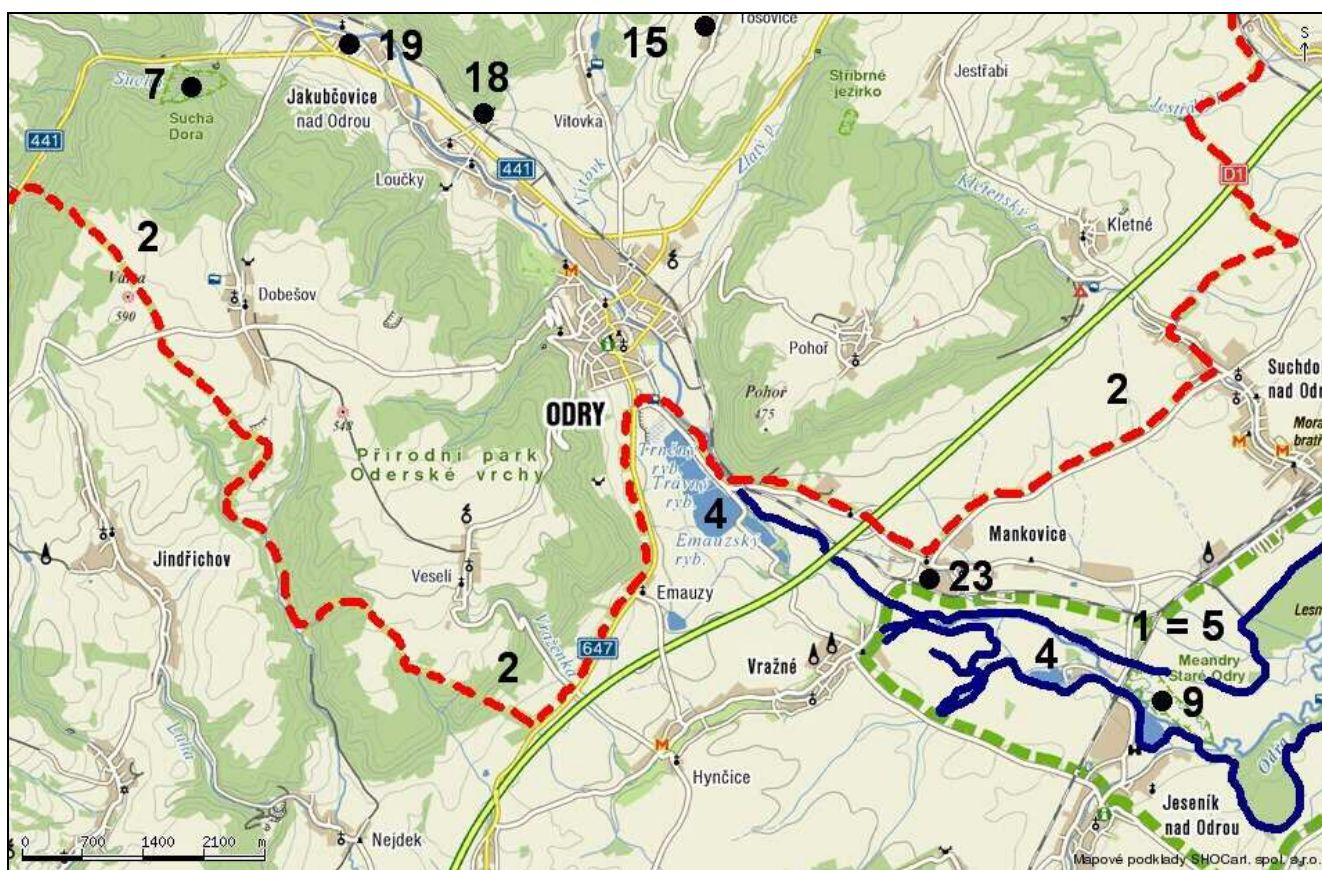

EVL Poodří (kód lokality CZ 0814092) byla vyhlášena Nařízením vlády č. 132/2005 Sb. v příloze č. 793 (*území EVL Poodří je v mapce označeno číslem 4*). Cílem ochrany je zachování optimálních podmínek pro tyto zvláště chráněné živočichy: svinutec tenký, kuňka ohnivá, ohniváček černočarý, modrásek bahenní, piskoř pruhovaný, páchník hnědý, čolek velký a velevrub tupý.

Jedná se o tok řeky Odry v úseku od silničního mostu u oderských rybníků po Ostravu a další cenné přírodě blízké biotopy na území CHKO Poodří a v jejím okolí.

Na Odersku toto EVL zasahuje na Mankovice a Vražné u Oder. Tato EVL má výměru 5235,0293 ha a její cílová kategorie ochrany je navrhována jako CHKO a přírodní památka.

PO Poodří byla vyhlášena Nařízením vlády č. 25/2005 Sb. ze dne 15.12.2004 (*hranice PO Poodří je v mapce označena číslem 5*). Předmětem ochrany jsou zvláště chráněné druhy ptáků: bukač velký, moták pochop, ledňáček říční a kopřivka obecná, a jejich biotopů. Účelem zřízení PO je zachování a obnova ekosystému významných pro tyto ptáky v jeho přirozeném areálu rozšíření a zajištění podmínek pro zachování populací těchto druhů ve stavu příznivém z hlediska ochrany. Na Odersko PO Poodří zasahuje v k. ú. Mankovice a Vražné u Oder v hranicích CHKO Poodří.

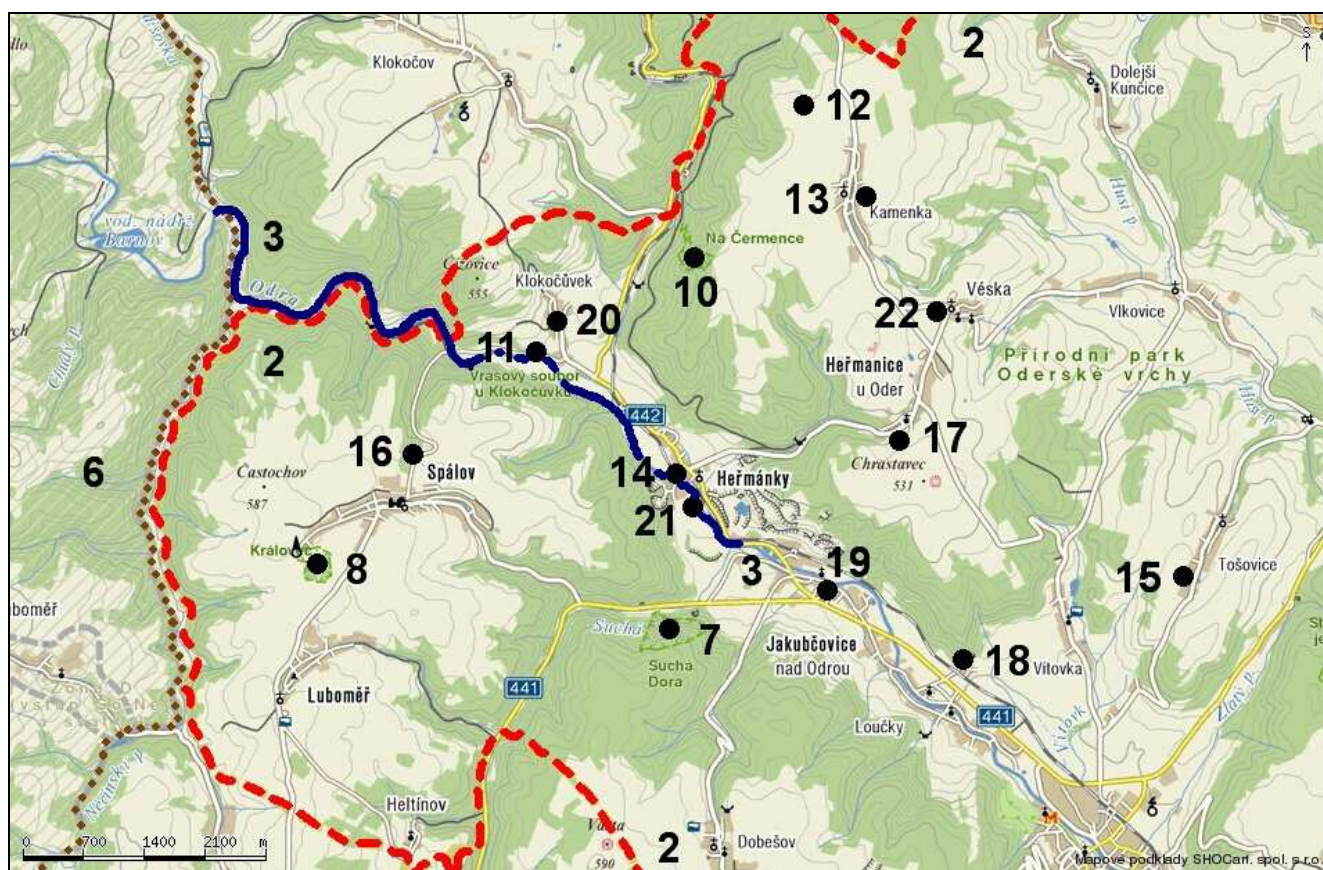

PO Libavá byla vyhlášena Nařízením vlády č. 533/2004 Sb. ze dne 29.9.2004 (*hranice PO Libavá je v mapce označena číslem 6*). Předmětem ochrany je zvláště chráněný pták chřástal polní a jeho biotop. Účelem pak je zachování a obnova ekosystému významných pro chřástala v jeho přiro-

rozeném areálu rozšíření a zajištění podmínek pro zachování populace tohoto druhu ve stavu příznivém z hlediska ochrany. Odersko s touto PO sousedí na k. ú. Spálov a Luboměř údolím Něčinského potoka. Tato PO se rozkládá na k. ú. Vojenského újezdu Libavá.

Maloplošná zvláště chráněná území na území Oderska představují přírodní rezervace (dále jen PR) Suchá Dora u Jakubčovic nad Odrou a Královec u Spálova a přírodní památky (dále jen PP) Meandry staré Odry u Mankovic, Na Čermence u Kamenky a Vrásový soubor u Klokočůvku. Statut přírodních rezervací je dán ustanovením § 33 zákona, základní ochranné podmínky PP stanovuje § 34 zákona. Statut přírodních památek je dán ustanovením § 36 zákona. Ochranná pásma chráněných území řeší § 37 zákona a plány péče o tato území § 38 zákona. K jednotlivým chráněným územím na Odersku:

PR Suchá Dora byla zřízena výnosem Ministerstva kultury České socialistické republiky č. j.: 3.024/69 ze dne 10.2.1969 (*poloha PR Suchá Dora je v mapce označena číslem 7*). Cílem ochrany je zachování původního lesního porostu typického pro Nízký Jeseník. Nachází se v k. ú. Dobešov a Jakubčovice n. O. v nadmořské výšce 356 – 524 m n. m. na severně orientovaném svahu zalesněného údolí potoka Suché západně od Jakubčovic n. O. nad silnicí II/441 vedoucí z Oder přes Potštát k Olo-

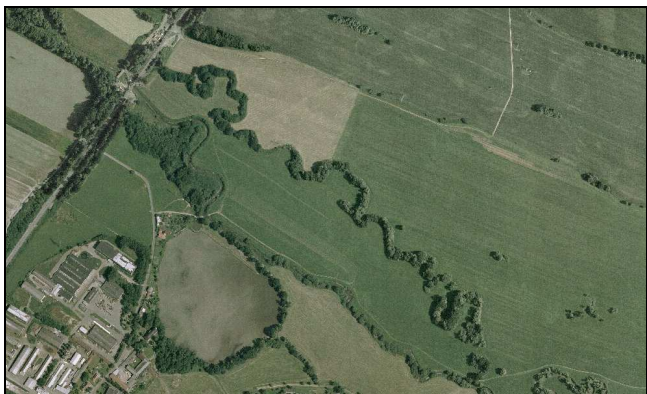
mouci. Svahová až 150 let stará bučina s příměsí jilmu drsného, javoru kleny, lípy srdčité a habru obecného je genovou plochou pro buk lesní a poskytuje optimální podmínky rostlinám bučin – lýkovci jedovatému, pryšci mandloňovitému, kýčelnici devítilisté a cibulkonosné, bažance vytrvalé, mařince vonné, šťavelu kyselému ad. Ze zvláště chráněných živočichů zde byly pozorovány tyto druhy: jasoň dymnivkový, bělopásek dvouřadý, hnědásek květlový, okáč černohnědý, holub doupňák nebo čáp černý. Má výměru 19,68 ha.

PR Královec byla vyhlášena Nařízením Okresního úřadu Nový Jičín, referátu životního prostředí č. 1/2000 ze dne 9.10.2000 (poloha PR Královec je v mapce označena číslem 8). Cílem ochrany je zachování mokřadních lučních i lesních

ekosystémů s populacemi ohrožených druhů vyšších rostlin a dalších na mokřady vázaných organismů. Nachází se v k. ú. Spálov v nadmořské výšce 570 – 580 m n. m. na horním konci Spálova poblíž věžového vodojemu a zahrnuje stejnojmenný selský les (ten tvoří ochranné pásmo) a hlavně velice hodnotný mokřad s řadou chráněných a ohrožených rostlin – prstnatcem májovým (širolistým), suchopýrem úzkolistým, všivcem ladičným, kozlíkem dvoudomým a hadím mordem nízkým. Ze zvláště chráněných živočichů zde byly pozorovány tyto druhy: čolek obecný, rosníčka zelená, ropucha obecná a ještěrka živorodá. Má výměru 4,89 ha (ochranné pásmo 6,33 ha).

PP Meandry staré Odry byla vyhlášena vyhláškou č. 3 Správy Chráněné krajinné oblasti Poodří se sídlem v Ostravě ze dne 1.10.1999 (po-

-loha PP Meandry staré Odry je v mapce označena číslem 9). Posláním této PP je ochrana zbytku původního, silně meandrujícího koryta řeky Odry s množstvím periodických tůní a břehovými porosty s pestrá dřevinnou skladbou odpovídající místním stanovištním podmínkám. Nachází se v k. ú. Mankovice a Jeseník n. O. na území CHKO Poodří v nadmořské výšce 250 – 260 m n. m. na levém břehu řeky Odry za železniční tratí č. 270 Hranice – Bohumín. Břehové porosty této PP tvoří společenstva vrbových porostů a střemchových jaseňin s jasanem ztepilým, jilmem vazem, dubem letním, olší lepkavou a šedou, lípou srdčitou, habrem obecným a vrbou křehkou a bílou. Má výměru 25,77 ha (ochranné pásmo je do 50 m od hranice PP).

PP Na Čermence byla zřízena Nařízením Okresního úřadu Nový Jičín, referátu životního prostředí č. 6/1999 ze dne 11.11.1999 (poloha PP Na Čermence je v mapce označena číslem 10). Předchůdcem této PP byl chráněný přírodní výtvor stejného názvu, který vyhlásil na svém plenárním zasedání Okresní národní výbor obecně závazným nařízením ze dne 20.12.1989. Posláním této PP je ochrana významného přirozeného hnízdiště mnoha druhů ptactva ve staré bučině.

Nachází se v k. ú. Kamenka v nadmořské výšce 390 – 533 m n. m. v lesnatém údolí potoka Čermné pod Vítkovem na levém břehu řeky Odry u železniční zastávky Klokočov (žel. trať č. 276 Suchdol n. O. – Budišov n. Bud.). Lesní porost této PP

tvoří stará buková kmenovina a příměsí lípy, jedle, javoru klenu a smrku. Ze zvláště chráněných druhů živočichů se zde vyskytují batolec duhový a červený, bělopásek topolový, slepýš křehký, datel černý, holub doupňák, stromová netopýři a veverka obecná. Má výměru 9,27 ha (ochranné pásmo má výměru 28,07 ha je vymezeno v hranicích původního chráněného přírodního výtvoru).

PP Vrásový soubor u Klokočůvku byla vyhlášena Nařízením Okresního úřadu Nový Jičín, referátu životního prostředí č. 3/1998 ze dne 22.6.1998 (poloha PP Vrásový soubor u Klokočůvku je v mapce označena číslem 11).

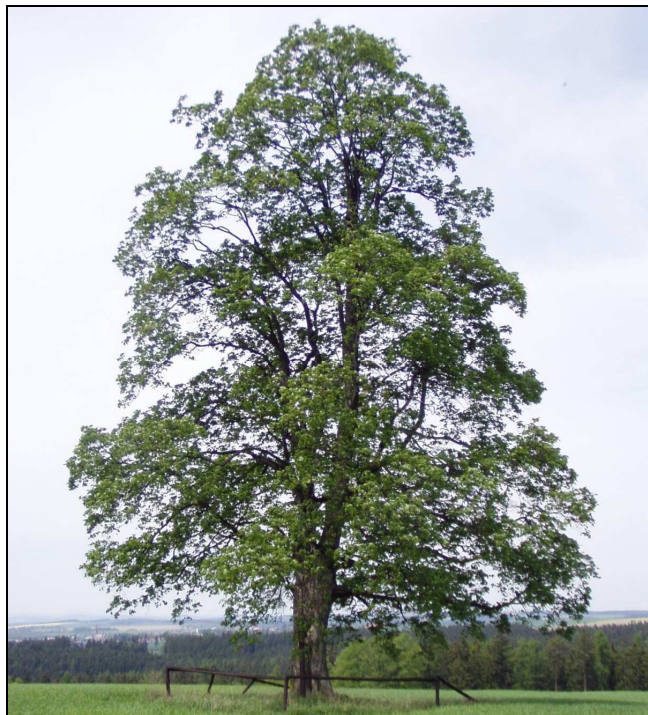

Cílem ochrany je zachování přirozeného odkryvu skalního defilé v levém údolním svahu Odry. Nachází se v k. ú. Klokočůvek v nadmořské výšce 338 – 375 m n. m. v údolí řeky Odry západně od Klokočůvku vpravo od silnice vedoucí ke Spálovskému mlýnu. Tato PP je ukázkou charakteristické vrásové stavby kulmských hornin v oblasti Nízkého Jeseníku, je porostlá listnatým lesem s výskytem zvláště chráněné měsčice vytrvalé a rosníčky zelené. Má výměru 1,24 ha (ochranné pásmo 0,63 ha).

Dalším fenoménem přírody zastoupeným na Odersku jsou památné stromy, které jsou chráněny podle ustanovení § 46 zákona a které na území Oderska (mimo CHKO Poodří) od platnosti zákona vyhláší Městský úřad Odry, odbor životního prostředí. Na území CHKO Poodří památné stromy vyhláší Správa CHKO Poodří. Před účinností zákona (před rokem 1992) byla praxe jiná a památné stromy měly statut chráněný přírodní výtvor. V současnosti existující památné stromy jsou níže seřazeny podle způsobu a data jejich vyhlášení.

Usnesením rady Okresního národního výboru (dále jen „ONV“) v Novém Jičíně ze dne 26.1.1972 byly vyhlášeny tyto památné stromy:

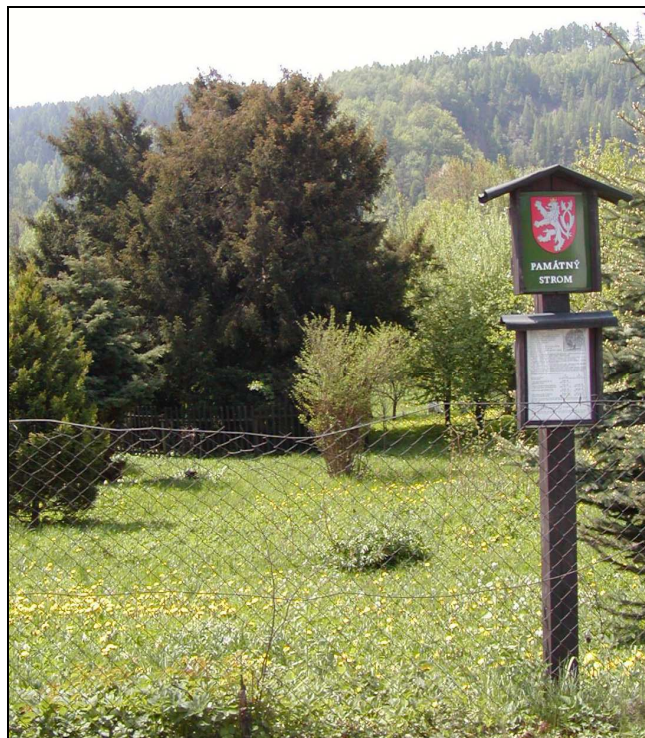
KAMENSKÝ KLEN (javor klen v polích v Kamence), pozemek parcelní číslo (dále jen „parc. č.“): 839, katastrální území (dále jen „k. ú.“) Kamenka, nadmořská výška (dále jen „NV“) 545 m n. m., obvod kmene (dále jen „OK“) 333 cm, celková výška stromu (dále jen „CV“) 21 m, výška koruny (dále jen „VK“) 19 m, šířka koruny (dále jen „ŠK“) 15,5 m, poloměr základního (daného ustanovením § 46 odst. 3 zákona) ochranného pásma (dále jen „POP“) 11 m (v mapce číslo 12)

BÜRGERMEISTERŮV TIS (tis červený v zahradě v Kamence), parc. č. 36/1, k. ú. Kamenka, NV 546 m n. m., OK 208 cm, CV 10,5 m, VK 10,5 m, ŠK 7,2 m, POP 7 m (v mapce číslo 13)

TOMČÍKŮV TIS (tis červený v zahradě bývalého fojtství v Heřmánkách), parc. č. 22/1, k. ú. Heřmánky nad Odrou, NV 324 m n. m., OK 240 cm, CV 11 m, VK 11 m, ŠK 10,6 m, POP 8 m (v mapce číslo 14)

FOJTÍKOVA LÍPA (lípa velkolistá u výjezdu ze statku v Tošovicích), parc. č. st. 64/1, k. ú. Tošovice, NV 423 m n. m., OK 823 cm, CV 21 m, VK 19,5 m, ŠK 12 m, POP 26 m (v mapce číslo 15)

Usnesením rady ONV v Novém Jičíně ze dne 13.6.1980 byly vyhlášeny tyto památné stromy:

SPÁLOVSKÝ KLEN (javor klen ve stromořadí mezi Spálovem a Spálovským mlýnem), parc. č. 1997, k. ú. Spálov, NV 543 m n. m., OK 451 cm, CV 28 m, VK 23 m, ŠK 24 m, POP 14 m (v mapce číslo 16).

HEŘMANICKÁ LÍPA (lípa velkolistá v remízku v Heřmanicích u Oder), parc. č. 109/3, k. ú. Heřmanice u Oder, NV 495 m n. m., OK 545 cm, CV 28 m, VK 18 m, ŠK 17 m, POP 17 m (v mapce číslo 17)

NOVOVESKÝ DUB (dub letní za žel. přejezdem v Loučkách - Kolonce), parc. č. 553, k. ú. Loučky nad Odrou, NV 303 m n. m., OK 441 cm, CV 27 m, VK 26 m, ŠK 24 m, POP 14 m (v mapce číslo 18)

Rozhodnutím Městského úřadu Odry, odboru životního prostředí (dále jen „MěÚ Odry OŽP“) č.j.: ŽP/577/99-Le-246/22 ze dne 28.6.1999 byly vyhlášeny:

PAVLÍKOVA LÍPA A DUB (původně lípa srdčitá a dub letní u statku na návsi v Jakubčovicích n. O., lípa byla v roce 2007 skácena po zásahu bleskem při noční bouři), parc. č. 59, k. ú. Jakubčovice nad Odrou, NV 314 m n. m., OK dubu 365 cm, CV dubu 32 m, VK dubu 15 m, ŠK dubu 20,8 m, POP 11,6 m (v mapce číslo 19)

Rozhodnutím MěÚ Odry OŽP č.j.: ŽP/578/99-Le-246/22 ze dne 28.6.1999 byly vyhlášeny:

LÍPY U KAPLE (4 lípy velkolisté a 2 lípy srdčité u kaple v Klokočůvku), parc. č. 1014/4 a 1023, k. ú. Klokočůvek, NV 360 m n. m., OK 115 - 323 cm, CV 16 - 24 m, VK 4 - 14 m, ŠK 7 - 9 m, ochranné pásmo stanovené rozhodnutím: 8 m od kaple a kruhové o poloměru 3,7 m u lípy před vstupem do kaple (v mapce číslo 20)

Rozhodnutím MěÚ Odry OŽP č.j.: ŽP/580/99-Le-246/2 ze dne 28.6.1999 byl vyhlášen:

DUB U BRODU (dub letní na pravém břehu řeky Odry mezi Heřmánkami a Jakubčovicemi n. O.), parc. č. 612/2 a 454/2, k. ú. Heřmánky nad Odrou, NV 319 m n. m., OK 426 cm, CV 26 m, VK 24 m, ŠK 15 m, POP 13,5 m (v mapce číslo 21)

Rozhodnutím MěÚ Odry OŽP č.j.: ŽP/62/02-Le-246/16R ze dne 21.8.2002 byla vyhlášena:

VAVREČKOVA LÍPA (lípa velkolistá u hřbitovni zdi ve Vésce u Heřmanic), parc. č. 602/1, k. ú. Véska u Oder, NV 499 m n. m., OK 400 cm, CV 24 m, VK 22 m, ŠK 19,5 m, POP 13 m (v mapce číslo 22).

Rozhodnutím Správy CHKO Poodří č.j.: 85-SCHKOP/380/94/Kos/Ba/713/NJ ze dne 7.4.1994 byla vyhlášena:

LÍPA (lípa velkolistá u železniční zastávky v Mankovicích), parc. č. 1757/1, k. ú. Mankovice, NV 268 m n. m., OK 480 cm, CV 24 m, VK 21 m, ŠK 14 m, POP 13 m (v mapce číslo 23).

Ing. Petr Lelek, Městský úřad Odry,
odbor životního prostředí
Foto Ing. Petr Lelek a Ing. Pavel Hruška